

Lisätiedot:

ympäristöasiantuntija Helena Suomela, puh. 040 169 9605

ympäristöpäällikkö Anna-Lena Granlund-Blomfelt, puh. 050 323 6269

etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Kaupunginvaltuusto on vuonna 2020 hyväksynyt silloisen voimassa olevan kaupunkistrategian pohjalta Kauniaisten resurssiviisauden tiekartan, joka ohjaa kaupungin hiilineutraaliustyötä sekä asukkaiden kestäviin elämäntapoihin siirtymistä vuoteen 2035 asti (KV § 20). Tällä hektellä voimassa olevaan tiekarttaan voi tutustua www.hiilineutraaligrani.fi > Resurssiviisauden tiekartta. Uuden kaupunkistrategian myötä, nykyinen valtuusto päätti vuonna 2022 aikaistaa kaupungin hiilineutraaliustavoitetta jo vuoteen 2030. Uusi tavoitevuosi on ollut lähtökohta tämän tiekartan päivitystyölle.

Resurssiviisauden tiekartan päivitetyn version tarkoitus on linjata kaupungin hiilineutraaliuustavoitteeseen ja asukkaiden kestäviin elämäntapoihin johtava iso muutostie vuoteen 2030. Tiekarttaan on asetettu tavoitteita myös vuosille 2040 ja 2050, jolloin tavoite on olla hiilinegatiivinen, luontoposiitiivinen ja että Kauniaisissa eletään planetaarisen hyvinvoinnin ja terveyden periaatteiden mukaan. Tiekartta tulee määrittämään pääsääntöisesti laajemmat asiakokonaisuudet ja niiden toteuttamisen valtuustokausittain kohti vuotta 2030 ja 2050.

Hiilineutraalisuustavoitteen lisäksi tiekartan avulla pyritään vähentämään *kulutuksen päästöjä, luonnonvarojen kulutusta* ympäristön ja maapallon kestäville tasolle sekä *edistämään ja turvaamaan luonnon monimuotoisuutta*. Lisäksi tiekartta linjaa tarvetta ilmastonmuutokseen liittyviin *sopeutumistoimenpiteisiin* kaupungissa. Eri tavoitteiden yhteensovittavalle työlle on tarve. Tiekartan avulla luontokadon pysäyttäminen sekä ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen kytketään toisiinsa ja huomioidaan vahvemmin varsinkin kaupungin toiminnassa. Samalla asukkaiden tietoisuutta näistä asioista pyritään lisäämään. Tulosalueiden vuosittain koottavien päästövähennysohjelmien kautta tavoitteet muutetaan *konkreettisiksi tehtäviksi* kattaen kaupungin kaikkia toimintoja.

Kauniaisten hiilineutraaliustavoite

Ollakseen hiilineutraali Kauniaisen on vähennettävä alueperäisiä kasvihuonekaasupäästöjään 80 prosenttia. Lisäksi tulee hiilihyvittää 20 prosenttia. Hiilihyvitykset ovat kuntien osalta vielä epäselvä kokonaisuus, mutta Kauniaisissa tavoitteena on, että hiiltä sitoutuu kaupungin alueelle lopulta enemmän kuin sitä vapautuu ilmakehään. Tämä tarkoittaa erityisesti viheralueiden säästämistä ja niiden hoitotoimenpiteitä.

Kauniaisten päästövähennystavoitteet

Kauniaisten suorat kokonaiskasvihuonepäästöt (ns. alueperusteiset päästöt) olivat HSY:n laskelmien mukaan vertailuvuonna 1990 45,8 kt CO₂-ekv ja vuonna 2023 26,5 kt CO₂-ekv (-42 prosenttia). Tämä tarkoittaa sitä, että saavuttaakseen

80 prosentin vähennystavoitteen vuoteen 2030 mennessä, tulisi Kauniaisten vähentää kasvihuonepäästöjään *vielä 21,9 kt CO₂-ekv*. Päästääkseen 80 prosentin vähentämistavoitteeseen vuoteen 2030 mennessä, on kaupungin vähennettävä *36,6 kt CO₂-ekv* 1990 laskelmista. Tämänhetkisen skenaariolaskennan perusteella tämä tavoite ei ole toteutumassa ilman merkittäviä lisätoimia. Hiilineutraaliustavoitteen vaatima 20 prosentin hiilihyvitys ehdotetaan pääsääntöisesti toteutuvan siten, että Kauniaisissa on riittävät hiilinielut- ja varastot. Tarvittaessa loput hyvitetään.

Pääkaupunkiseudun kokonaispäästöt olivat vuonna 2023 *3 558 kt CO₂-ekv*. Kaupunkiorganisaation toimintojen ja palveluiden päästöt tästä kokonaisuudesta ovat yleisen arvion mukaan kunnissa noin 10 %. Loput päästöistä aiheutuvat asukkaiden ja muiden alueella sijaitsevien toimintojen vaikutuksesta. Kaupungilla on kuitenkin suuri ohjaava vaikutus päästökokonaisuuteen.

Kauniaisissa tavoitellaan myös kulutusperäisten päästöjen kestävä tasoa (ns. epäsuorat kaupungin ulkopuolella tapahtuva ruoantuotanto, rakennustuotteiden ja kulutushyödykkeiden valmistamisen aiheuttamat välilliset päästöt). Kauniaisissa selvitettiin ensimmäisen kerran näitä kulutusperäisiä kasvihuonekaasupäästöjä vuonna 2022 ns. KULMA-laskennan kautta. Kulutusperusteisella päästölaskennalla pyritään arvioimaan kaikki kaupungissa tapahtuvasta kulutuksesta aiheutuvat päästöt, huolimatta siitä, missä kulutettu hyödyke on tuotettu. Kauniaisten kulutusperäiset päästöt olivat *88,2 kt CO₂ –ekv*. 2022 ja asukasta kohti laskettuna *8,49 kt CO₂ –ekv*. Tavaroiden ja palveluiden kulutus oli Kauniaisissa vertailukuntien suurinta. KULMA-laskenta uusitaan vuoden 2025 aikana, tällöin tullaan laskemaan myös kaupunkiorganisaation kulutusperäiset päästöt.

Suomen ympäristökeskuksen esittämän arvion mukaan olisi mahdollista saavuttaa 40–70 prosentin päästövähennys muuttamalla palveluiden ja tuotteiden kuluttamista vähähiilisemmäksi vuoteen 2030 mennessä ja kestävä taso vuoteen 2050 mennessä on taas –90 prosentin päätösvähennys.

Kauniaisten luontotekotavoitteet

Tiekartassa luontoteoilla tarkoitetaan toimenpiteitä, jotka parantavat erityisesti luonnonhyvinvointia, mutta samalla ne toimenpiteet vaikuttavat positiivisesti myös asukkaiden hyvinvointiin sekä mahdollistavat hiilensitoutumisen paikallisesti.

Suomen ympäristökeskuksen (jäljempänä SYKE) mukaan Suomessa on jo otettu askelia luontokadon torjumiseksi, mutta luonnon monimuotoisuus heikkenee edelleen. Monimuotoisuuden heikkeneminen näkyy eliölajistoissa ja elinympäristöjen toiminnallisuuden muuttumisessa ja tämä kehitys uhkaa ihmisten hyvinvoinnille välttämättömiä palveluita, kuten ravintokasvien pölytystä, hiilensidontaa ja tulvasuojelua. Luontokadon pysäyttäminen edellyttää sitoutumista luonnon kokonaisheikentymättömyyteen, joka tarkoittaa, että ekosysteemien tilaa ei heikennetä nykyisestä. Yhteiskuntia kehitettäessä kaikkia luontohaittoja ei pääsääntöisesti ole mahdollista välttää. Väistämättömien luontohaittojen hyvittäminen eli ekologinen kompensatio on lopulta välttämätöntä. Haittojen ylikompensoinnilla luonnon tilaa voidaan jopa parantaa. Pienimuotoiset toimet eivät aiheuta suurta haittaa, mutta kun niitä toteutetaan useita, on haitta jo merkittävä. Tästä syystä luontokadon pysäyttäminen ja luonnontilan kääntäminen elpymisuralla tulee huomioida kaikessa toiminnassa. Kansainvälisesti on sovittu, että luontokato pysäytetään vuoteen 2030 mennessä.

Kauniaisissa selvitettiin ensimmäisen kerran luontojalanjälkeä 2024. Luontojalanjälki laskenta, ei tämänhetkisen laskentamenetelmän avulla mahdollista selkeään seurannan ja kaupunkikohtaisen tavoitteen asettamista.

Liittyminen Luontoviisaat kunnat verkostoon

Yhtenä toimenpiteenä tiekartassa on esitetty Kauniaisten liittyminen SYKE:n ja Kuntaliiton ylläpitämään Luontoviisaat Kunnat -verkostoon. Verkoston kautta kunta tai kaupunki sitoutuu vähentämään oman toimintansa luontoa heikentäviä vaikutuksia ja edistämään luonnon monimuotoisuutta, eli juuri niitä asioita, joita tiekartan Luontoteot ja luonnon tilan parantaminen kokonaisuuden alle on tuotu. Liittyminen on ilmaista ja vaatii valtuuston, hallituksen tai muun vastaavaa toimivaltaa käyttävän tahon päätöksellä verkoston jäseneksi sekä kunnan sitoutuminen verkoston kriteereihin.

Luontoviisaat kunnat-verkoston kriteerit löytyvät **oheismateriaalina 1**.

Kauniaisten ilmastomuutokseen sopeutumisen tavoitteet

Ilmastomuutokseen sopeutumalla voimme lieventää siitä aiheutuvia haittoja ja samalla hyödyntää sen tuomia mahdollisuuksia. Ennakoiva sopeutuminen on taloudellisesti kannattavampaa kuin jo tapahtuneisiin muutoksiin reagoiminen. Sopeutumistoimien suunnittelussa tulee siksi huomioida myös pidemmän aikavälin vaikutukset ja seuraukset eri sektoreille. Kaupunkien suunnittelussa erityisesti viherrakenteella on merkittävä rooli ilmastomuutoksen vaikutuksiin sopeuduttaessa. Kaupunkien puistot ja kasvillisuus parantavat esimerkiksi hulevesien hallintaa sekä lieventävät kaupunkien kuumuutta. Samalla laaja viherrakenne lisää hiilinieluja ja tukee kaupunkiluonnon monimuotoisuutta. Myös rakentamisessa on tärkeää huomioida esimerkiksi ilmankosteus ja helteet. Tiekartassa ei ole määritelty paljonkaan erillisiä sopeutumistoimenpiteitä, vaan niiden kytkeytyneisyys muihin toimenpiteisiin ja tarkempi suunnittelu on tarkoitus aloittaa tiekartan hyväksymisen myötä.

Päivitystyön prosessi

Tiekartan päivitystyö on toteutettu kaupungin ympäristötoimen johdolla, ja sen koordinoinnista on vastannut ympäristöasiantuntija. Vuoden 2024 aikana on järjestetty viisi sisäistä työpajaa, jotka käsittelivät eri tiekaistoihin liittyviä aiheita. Näihin työpajoihin osallistui asiantuntijoita kaupungin eri toimialoilta ja tulosalueilta. Päivitystyötä on käsitelty myös ympäristötoimen henkilöstölle suunnatussa aamukahvitilaisuudessa, jolloin kaupungin työntekijöillä oli mahdollisuutta antaa kommentteja ja keskustella tiekarttaluonnoksesta. Syksyllä 2024 järjestettiin asukkaille suunnattu työpaja tiekartan päivityksestä.

Kommentteja pyydettiin erikseen myös koulujen GreenGrani -verkostolta, ja tiekarttaluonnosta on useampaan otteeseen käsitelty kaupungin ympäristöjohtoryhmässä ja muissa johtoryhmissä. Ympäristötoimi on myös syksyllä 2024 teettänyt sisäisen ilmastomuutoksen sopeutumiseen liittyvän kyselyn toimialoille ja tulosalueelle päivitystyön tuksi. Keskusteluja skenaariolaskelmista ja hiilitaseasioista on käyty muun muassa HSY:n, SYKE:n, Uudenmaan liiton, Kuntaliiton ja pääkaupunkiseudun kaupunkien ilmastoasiantuntijoiden kanssa. Valtuuston jäsenille pyrittiin järjestämään keskustelutilaisuus aiheesta tammikuussa 2025, mutta se jouduttiin valitettavasti perumaan vähäisen osallistujamäärän vuoksi.

Kauniaisten resurssiviisauden tiekartan rakenne

Tiekarttaluonnoksessa on säilytetty tutut viisi kaistaa. Kaistaehdotukset ovat:

- Vihreä kaupunkirakenne ja liikenne
- Hiilineutraali energiantuotanto ja kestävä energiankäyttö
- Kestävä ruokakulttuuri
- Luonnonvarojen kestävä kulutus ja kiertotalous
- Ympäristötietoinen kaupunkiorganisaatio ja asukkaat

Jokaisen kaistan alle on koottu samat osatavoitteet, joihin on pääsääntöisesti listattu suurempia toimenpidekokonaisuuksia. Nämä ovat:

- Alueperusteisten päästöjen vähentäminen
- Kulutusperusteisten päästöjen vähentäminen
- Luontoteot ja luonnon tilan parantaminen
- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Hiilineutraalisuustoimenpiteiden toteutus on jaettu siten, että lähivuodet ennen tavoitetilaa 2031 on jaettu kahden vuoden aikajaksoiksi. Vuoden 2031 jälkeen tavoitteet on asetettu vuosille 2040 ja 2050. Tiekarttaa on tarkoitus päivittää valtuustokausittain tai jopa kevyesti päivittää useammin, jos kuntien ilmasto- tai luontotyössä tapahtuu merkittäviä muutoksia. Tällöin tuleville kausille voidaan suunnitella tarkempia toimenpidekokonaisuuksia mm. sen hetkisen kasvihuonepäästöjen tilanteen pohjalta.

Uutena ominaisuutena tarkempien osatavoitteiden lisäksi tiekartassa on saadun palautteen pohjalta nostettu esiin erikseen tavoitteita ja toimenpiteitä kaupunkiorganisaatiolle ja erikseen asukkaille ja muulle kaupunkiyhteisölle. Tällä tavoin tiekartta pyrkii nostamaan esiin sen, että yksinään kaupunkiorganisaation toimenpiteillä Kauniainen ei tule saavuttamaan resurssiviisauden tiekartan tavoitteitaan.

Resurssiviisauden tiekartan toimeenpano kaupunkiorganisaatiossa

Tiekartan ja erityisesti kaupunkiorganisaation kokonaisuuden alle mainitut tavoitteet muutetaan konkreettisiksi tehtäviksi ja toimenpiteiksi, jotka viedään toimialojen vuosittain koottaviin päästövähennysohjelmiin.

Päästövähennysohjelmat kattavat kaikkia kaupungin toimialoja ja toimintoja.

Päästövähennystoimenpiteiden suunnittelu seuraa kaupungin talousarvion laadintaa. Talousarviovalmistelun yhteydessä nostetaan tiekartasta toimenpiteitä talousarvioon (esim. investointeja vaativa toimenpiteitä tai suurempia kehityshankkeita). Kaikkia tiekartan toteutukseen liittyviä toimenpiteitä ei kuitenkaan käsitellä talousarviotasolla, mutta kunakin vuonna toteutettavat isot ja pienet toimenpiteet listataan päästövähennysohjelmiin.

Tulevan vuoden päästövähennysohjelmat pyritään jatkossa viemään hyväksyttäväksi toimialakohtaisiin valiokuntiin jo joului-tammikuussa kaupunginvaltuuston vuosittaisen talousarviokäsittelyn jälkeen. Yhteenvedo päästövähennysohjelmista annetaan kaupunginhallitukselle tiedoksi helmikuun alussa. Tällöin hyväksytään myös yleishallinnon päästövähennysohjelma.

Päästövähennystoimenpiteistä raportoidaan osana kaupungin talousarvioseurantaa osavuositarkastusten ja tilinpäätöksen yhteydessä raportointi- ja seurantatyökalu Ilmastovahdin kautta. Ilmastovahtiin voi tutustua osoitteessa <http://www.hiilineutraaligrani.fi/ilmastovahti>.

Ympäristötoimi jatkaa kaupungin hiilineutraalisuustyön koordinoitua yhdessä kaupungin ympäristöjohtoryhmän sekä toimialojen kanssa.

Päätöksen teon tueksi on koottu erilliset liitteet, johon on koottu mm. päivitystyön taustatietoja (**oheismateriaali 2**), lista tiekarttaan liittyvistä laista, strategioista ja ohjelmista (**oheismateriaali 3**) sekä lista ilmasto- ja ympäristötyöhön liittyvistä käsitteistä (**oheismateriaali 4**).

Yhdyskuntavaliokunta päätti kokouksessaan 25.03.2025 § 26 esittää tiekartan hyväksymistä seuraavin muutoksin:

- Poistetaan maininta ”Rajoitetaan tarvittaessa fossiilisilla autoilua”.
- Poistetaan maininta ”Muutetaan autojen pysäköintimaksut päästöperusteisiksi”.
- Muutetaan ”Kompensoidaan kaikki kaupungin rakennushankkeet ekologisesti” muotoon ”Kompensoidaan mahdollisuuksien mukaan kaikki kaupungin rakennushankkeet ekologisesti”.

Lisäksi esitettiin, että Kauniainen liittyy Luontoviisaat kunnat -verkostoon.

Kaupunginhallitus hyväksyi kokouksessaan 7.4.2025 § 54 resurssiviisauden tiekartan yhdyskuntavaliokunnan hyväksymillä muutoksilla.

Ehdotus päivitettyksi Kauniaisten resurssiviisauden tiekartaksi on **liitteenä**.

Kaupunginhallitus:

Valtuusto päättää hyväksyä liitteenä olevan ehdotuksen Kauniaisten kaupungin päivitettyksi resurssiviisaaksi tiekartaksi.

Lisäksi valtuusto päättää, että Kauniainen liittyy Luontoviisaat kunnat -verkostoon.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Liitteet:

Ehdotus päivitettyksi Kauniaisten resurssiviisauden tiekartaksi

Oheismateriaali:

1. Luontoviisaat kunnat kriteeristö
2. Resurssiviisauden tiekartan päivitystyön taustatiedot
3. Resurssiviisauden tiekarttaan liittyvät lait, strategiat ja ohjelmat
4. Resurssiviisauden tiekarttaan liittyviä käsitteitä